

Tragédia magyar nyelven Szophoklész Antigoné-jából

A Refektórium játékerét teljes hosz-
zában fekete emelvény uralja. Egyik
végében vaskos fémkapu, a másikban
téglafal. A kettő között játszódik An-
tigoné története. Oidipusz király leá-
nyáé, kinek családjában „mint felszele-
telt kenyér, felosztva a bűn”.

— Jól tudom, hogy **Eörsi István** az
ön felkérésére írta meg idén nyáron ezt
a darabot? — kérdeztem Csiszár Imre
rendezőtől.

— Igen, mert úgy éreztem, hogy va-
lamennyi Antigoné-fordítás — melyek
közül én Mészöly Dezsőt tartom a leg-
jobbnek — megőrzi azt az archaikus
nyelvezetet, amely áthidalhatatlan tá-
volságra van mai gondolkodásunktól.

Eörsi átdolgozása — megőrzi az ere-
deti cselekményt, a mű szerkezetét, jel-
lemeit —, szellemiségében változtatott
Szophoklész szövegén, hidat építve az
antik téma és a mi észjárásunk szaka-
déka között. **Eörsi** nem az Antigoné-
történet sorsszerűségét hangsúlyozza,
hanem a morál küzdelmét. Azt, hogy
egy elbukott forradalom, egy elbukott
kezdeményezés árán tanulja meg a nép,
hogy ragaszkodnia kell bizonyos ősi
morálhoz, ősi törvényekhez a saját
gondolkodásunktól távol álló ideoló-
giák helyett. **Eörsi** Antigonéja egy nép-
nek az ősi morálját védi az idegen
ideológiát képviselő Kreonnal szemben,
ami az emberek számára is elfogadha-
talan, mégis evidenciának tekintik, mi-
vel a politika naprakész: bűntet vagy ju-
talmaz. Csak a legkiválóbbak, a legge-
rincesebbek — mondhatnám: mániá-
kusak — képesek legyőzni a napi félel-
met, és ellenszegülni. Ők azok, akik
őrizni tudják a lángot, belőlük lehet
zászló. És mi Antigonét zászlónak te-
kintjük.

— Gondolom, ez indokolja a szokat-
lan játékeret is.

— A mi Antigonénk nem „szobada-
rab”, ebben a modern felfogásban lé-
nyeges, hogy ez a tér úgy szerepeljen,
mint az eszmék, elméletek csatározásá-
nak színhelye. A két kapu egyike a ha-

Isméne: Tóth Éva

talom kifürkészhetetlen mechanizmusát
jelképezi, amely a közember számára
felfoghatatlan, kiszámíthatatlan. A má-
sik egyszerű téglafal, talán a külváros
kezdeté, a polgárok, a köznép világa.
Maga a „pást”, a kétféle ideológia ösz-
szecsapásának színtere. A rendezés, a
zene, a jelmezek egyaránt hidat terem-
tenek az antik világ és közelmúltunk
között, amikor hasonló történetek leját-
szódhattak. A kórus kötetlen párbeszé-
det folytat a nézővel, aki maga is thé-
bai polgárrá válik ezen az estén.

— *Morál és politika, ideológia pár-
viadalát, feltételezem, nem szabad egy
az egyben „lefordítani” közelmúltunk
történelmére.*

— Szeretném, ha ez egy olyanfajta
színdarab, olyan előadás lenne, amelyik
általános igazságok kimondásával pró-
bál az embereknek segíteni, és nem
napi sajtóként nyilvánul meg a színpa-
don. Ezt hagyjuk meg az újságoknak;
a színháznak sokkal koncentráltabban
kell fogalmaznia, általánosabb érvényű
igazságokat hirdetve. **Tarján Vera**